

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:52
sssjournal.com

pp.7190-7197
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 16/10/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 19/12/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 19.12.2019

UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRENCİLERİN BAŞARISINA ETKİ EDEN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ: ANADOLU ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ

PERSONALITY TRAITS AFFECTING STUDENTS' SUCCESS IN DISTANCE EDUCATION:
THE CASE OF ANADOLU UNIVERSITY OPEN EDUCATION FACULTY

Dr. Öğr. Üyesi. Önder YAYLA

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Kadiri Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Osmaniye/Türkiye

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7967-1805>

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1972>

Reference : Yayla, Ö. (2019). "Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin Başarısına Etki Eden Kişilik Özellikleri: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Örneği", *International Social Sciences Studies Journal*, 5(52): 7190-7197.

ÖZ

Gelecek yüzyıllarda ayakta kalmak isteyen kurum ve kuruluşların uzaktan eğitime gereken önemi vermeleri gerekmektedir. Günümüzde her geçen gün yaygınlaşan uzaktan eğitim sistemlerinde öğrencilerin başarılarının artırılması için yalnızca iletişim teknolojileri değil aynı zamanda eğitim yaklaşımları da güncellenmelidir. Öğrencilerin başarılı olmalarında etkili olan kişilik özelliklerinin belirlenmesi, uzaktan eğitim sisteminde yeni yaklaşımların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı uzaktan eğitim sisteminde üstün başarı gösteren öğrencilerin başarılarına etki eden temel kişilik özelliklerinin neler olduğunun belirlenmesidir. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi'nde genel not ortalaması 3,50'nin üzerinde olan 18 ilden 114 katılımcı ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında anket ve görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmaya verileri betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim programlarında üstün başarı gösteren öğrencilerin azimli, öğrenmeye istekli ve sorumluluk sahibi bireyler oldukları bulunmuştur. Teknolojinin daha etkin kullanılarak öğrencilerin sorumluluk bilincini ve öğrenmeye olan ilgilerini arttıracak uygulamaların tasarlanması yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Öğrencilerin Kişilik Özellikleri, Akademik Başarı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi

ABSTRACT

Institutions and organizations that want to survive in the coming centuries should give the necessary importance to distance education. Not only communication technologies but also educational approaches should be updated to increase students' success in distance education systems that are becoming more widespread today. Determining the personality traits that are effective in the success of the students will contribute to the development of new approaches in the distance education system. In this context, the study aims to determine the basic personality traits that affect the success of students who have achieved superior success in the distance education system. In the study which was conducted by using qualitative research method, face-to-face interviews were conducted with 114 participants from 18 different cities whose grade point average was above 3.50 in Anadolu University Open Education System by using purposive sampling method. Questionnaire and interview form were used to collect data. The data were analyzed by using descriptive analysis method. It is seen that students who have superior success in Anadolu University Open Education programs are the students who are determined, willing to learn and dutiful. It will be useful to design applications that will increase students' awareness of responsibility and interest in learning by using technology more effectively.

Key Words: Distance Education, Personal Traits of Students, Academic Success, Anadolu University Open Education Faculty

1. GİRİŞ

Teknolojinin hızla geliştiği ve yaygınlaştığı günümüzde eğitim yöntemleri de bu hızlı değişime ayak uydurmak durumunda kalmıştır (Odabaş, 2003: 23; Erturgut, 2008: 83). Bu değişimi önemli ölçüde etkileyen temel unsur iletişim teknolojilerindeki gelişmelerdir. Zaman ve mekândan bağımsız olarak gerçekleştirilen uzaktan eğitimin yaygınlaşmasında iletişim teknolojileri kilit rol oynamaktadır (Toker Gökçe, 2008: 2). İletişim teknolojilerindeki gelişmeler uzaktan eğitim sistemlerinin önümüzdeki yıllarda daha da yaygınlaşmasına yol açacaktır. Özellikle gelecek yüzyıllarda ayakta kalmak isteyen kurum ve kuruluşların uzaktan eğitime gereken önemi vermeleri gerekmektedir (Akdemir, 2011: 71; İşman, 2011: 4). Eğitimin her alanında olduğu gibi kullanımı her geçen gün yaygınlaşan uzaktan eğitim sistemlerinde de özel öğretim yöntemlerinin kullanılması gerekmektedir (Adıyaman, 2002: 96). Diğer taraftan, uzaktan eğitim sisteminin başarıyla yürütülebilmesinin önünde birçok engel bulunmaktadır (Düzakın ve Yalçınkaya, 2008: 226; Ateş ve Altun, 2008: 142). Uzaktan eğitim sisteminde yaşanan sorunlar eğitim kurumundan kaynakabileceği gibi öğrencilerden de kaynaklanabilmektedir. Özellikle öğrenci profili uzaktan eğitimin başarıyla uygulanabilmesi için önemli etkenlerden biridir (Ekici, 2003: 54; Al and Madran, 2004: 270). Uzaktan eğitim sistemindeki öğrencilerin kişilik özelliklerinin yeteri kadar bilinmemesi (Şahin ve Tekdal, 2005: 11) ve bu yönde öğretim sisteminin oluşturulamaması uzaktan eğitime olan ilgi ve algıyı olumsuz etkilemektedir. Öğrencilerin sahip oldukları kişilik özellikleri onların sorunlara çözüm üretebilme becerileriyle de yakından ilişkilidir (Dündar, 2009: 140). Alanyazında dışa dönük öğrencilerin dış çevreyle daha iyi etkileşimde buldukları için ihtiyaç duydukları bilgiye ve yardıma daha çabuk ulaştıkları ve buna paralel olarak da derslerinde daha başarılı oldukları görülmektedir (Keskin ve Yapıcı, 2008: 30; Avcı ve Ergün, 2017: 858). Yalnızca örgün eğitimde değil aynı zamanda uzaktan eğitimde de öğrencilerin kişilik özellikleri onların başarılı olmalarında oldukça önemli roller oynamaktadır (Moore and Kearsley, 2011). Uzaktan eğitim sistemindeki öğrencilerin dışa dönük ve öz disiplin sahibi olmaları onların başarılı olmalarına yardımcı olmaktadır (Vedel, 2014; Bahçekapılı ve Karaman, 2015: 31). Kişilik özelliklerine bakarak bir bireyin başarılı veya başarısız olmasının belirlenmesi belirli tipolojideki öğrencilere yönelik yeni yaklaşımların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır (Varela, Cater and Michel, 2012: 223; Karaman ve Aydoğmuş, 2018: 39). Bireylerin sahip oldukları kişilik özelliklerinin tutarlı ve kararlı olduğu düşünülmektedir (Matthews, Deary and Whiteman, 2003). Dolayısıyla zaman içerisinde çok fazla değişim göstermemektedir. Bu durumda kişilik özellikleri belirlenen öğrencilere yönelik yeni eğitim-öğretim tekniklerinin geliştirilmesi uzaktan eğitimdeki genel başarı performansının artırılması açısından daha faydalı bir yaklaşım olacaktır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı uzaktan eğitim sisteminde üstün başarı gösteren öğrencilerin başarılarına etki eden temel kişisel özelliklerin neler olduğunun belirlenmesidir.

2. YÖNTEM

Çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında başarılı öğrencilerin kişilik özelliklerinin neler olduğunu belirlemek amacıyla amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi'nde genel not ortalaması 3,50'nin üzerinde olan 18 farklı ilde 114 katılımcı ile yüzyüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ilgili İl'deki Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Büroları'nda gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler anket formu ile toplanmıştır. Kişilik özelliklerinin belirlenmesi için ise öğrencilere “*Kişilik özelliklerinizi nasıl tanımlarsınız?*” ve “*Bu kişilik özelliklerinizin okul başarınızda ne tür etkileri olmaktadır?*” soruları sorulmuştur. Çalışmada toplanan verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Veri çözümlemesi sırasında veri güvenilirliğini sağlamak amacıyla üç uzmandan yardım alınmıştır.

3. BULGULAR

Çalışmada katılımcıların demografik özellikleri ve algılanan kişilik özellikleri ilgili başlıklar altında açıklanmıştır.

3.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Çalışma kapsamında 18 ilden 114 katılımcı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların bölgelere ve illere göre dağılımları Tablo 1'de gösterilmiştir. Ayrıca, katılımcılara ilişkin bazı demografik özellikler de Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Bölge ve İllere Göre Dağılımı

Bölge ve İl	Katılımcı Sayısı	Bölge ve İl	Katılımcı Sayısı
İç Anadolu Bölgesi		Akdeniz Bölgesi	
Eskişehir	11	Adana	7
Kayseri	9	Osmaniye	5
Aksaray	5	Kahramanmaraş	4
Nevşehir	5	Doğu Anadolu Bölgesi	
Karadeniz Bölgesi		Malatya	9
Samsun	10	Elazığ	5
Ordu	5	Bitlis	2
Giresun	3	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	
Ege Bölgesi		Gaziantep	12
İzmir	12	Adıyaman	3
Aydın	6	Kilis	1

Tablo 1’de görüldüğü üzere, çalışma kapsamında en çok görüşmelerin gerçekleştirildiği bölge İç Anadolu Bölgesi (30 öğrenci) olmuştur. Karadeniz ve Ege Bölgeleri’nden 18’er; Akdeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nden 16’şar öğrenci ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında Marmara Bölgesi’nde ikamet eden üstün başarılı öğrenciler ile görüşmeler gerçekleştirilememiştir. İç Anadolu Bölgesi’nde Eskişehir (11 öğrenci), Kayseri (9 öğrenci), Aksaray (5 öğrenci) ve Nevşehir (5 öğrenci); Karadeniz Bölgesi’nde Samsun (10 öğrenci), Ordu (5 öğrenci) ve Giresun (3 öğrenci); Ege Bölgesi’nde İzmir (12 öğrenci) ve Aydın (6 öğrenci); Akdeniz Bölgesi’nde Adana (7 öğrenci), Osmaniye (5 öğrenci) ve Kahramanmaraş (4 öğrenci); Doğu Anadolu Bölgesi’nde Malatya (9 öğrenci), Elazığ (5 öğrenci) ve Bitlis (2 öğrenci); Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde Gaziantep (12 öğrenci), Adıyaman (3 öğrenci) ve Kilis (1 öğrenci) illerinde ikamet eden öğrencilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Sıklık	%	Mezun Oldukları Lise Türü	Sıklık	%
Erkek	74	65	Genel Lise	60	53
Kadın	40	35	Meslek Lisesi	37	32
Medeni Durum	Sıklık	%	Anadolu Lisesi	11	10
Evli	75	66	Açık Lise	5	4
Bekâr	39	34	Fen Lisesi	1	1
Çalışma Durumu	Sıklık	%	Daha Önce Uzaktan Eğitim Deneyimi	Sıklık	%
Tam Zamanlı Çalışan	80	70	Hayır	75	66
Çalışmayan	30	26	Evet	36	31
Yarı Zamanlı Çalışan	4	4	Bilinmiyor	3	3

Araştırma kapsamında görüşme yapılan öğrencilerin yaş ortalaması 37,8’dir. Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların %65’inin (74 öğrenci) erkeklerden; %35’inin (40 öğrenci) kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca katılımcıların %66’sı (75 öğrenci) evli; %34’ü (39 öğrenci) ise bekârdır.

Katılımcıların %70’i (80 öğrenci) tam zamanlı, %4’ü (4 öğrenci) yarı zamanlı bir işte çalışmaktadır. Katılımcıların %26’sı (30 öğrenci) ise herhangi bir işte çalışmamaktadır. Uzaktan öğretim gören öğrencilerin genel olarak bir iş sahibi olduğu ve uzaktan öğretimi tercih nedenlerinin ana sebeplerinden birisinin işte çalışmak zorunda olmaları alan yazında sıklıkla bulunan bir sonuçtur (Wallace, 1996; Baturay ve Bay, 2009: 25; Yiğit vd., 2010: 32; Gümüş ve Fırat, 2016: 165). Katılımcılar arasında doktor, akademisyen, polis, öğretmen, yönetici, çiftçi, muhasebeci gibi farklı alanlarda çalışan öğrenciler bulunmaktadır.

Tablo 2’de görüldüğü üzere, katılımcılarından yalnızca %5’inin (4 öğrenci) uzaktan lise okuduğu diğerlerinin ise örgün eğitim veren lise türlerinden mezun oldukları görülmektedir. Katılımcıların %53’ünün (60 öğrenci) Genel Lise; %32’sinin (37 öğrenci) Meslek Lisesi; %10’unun (11 öğrenci) Anadolu Lisesi ve %1’inin (1 öğrenci) Fen Lisesi mezunu oldukları bulunmuştur.

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun (75 öğrenci) Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi’ne başlamadan önce herhangi bir uzaktan eğitim almadıkları görülmüştür. Diğer taraftan katılımcıların bir kısmının (36 öğrenci) uzaktan eğitim sistemlerine daha önceden aşina oldukları tespit edilmiştir.

Bunlara ek olarak, katılımcılara uzaktan eğitimi tercih etme nedenlerini belirlemeye yönelik soru sorulmuştur. Katılımcıların uzaktan eğitimi tercih etme nedenlerine ilişkin bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir.

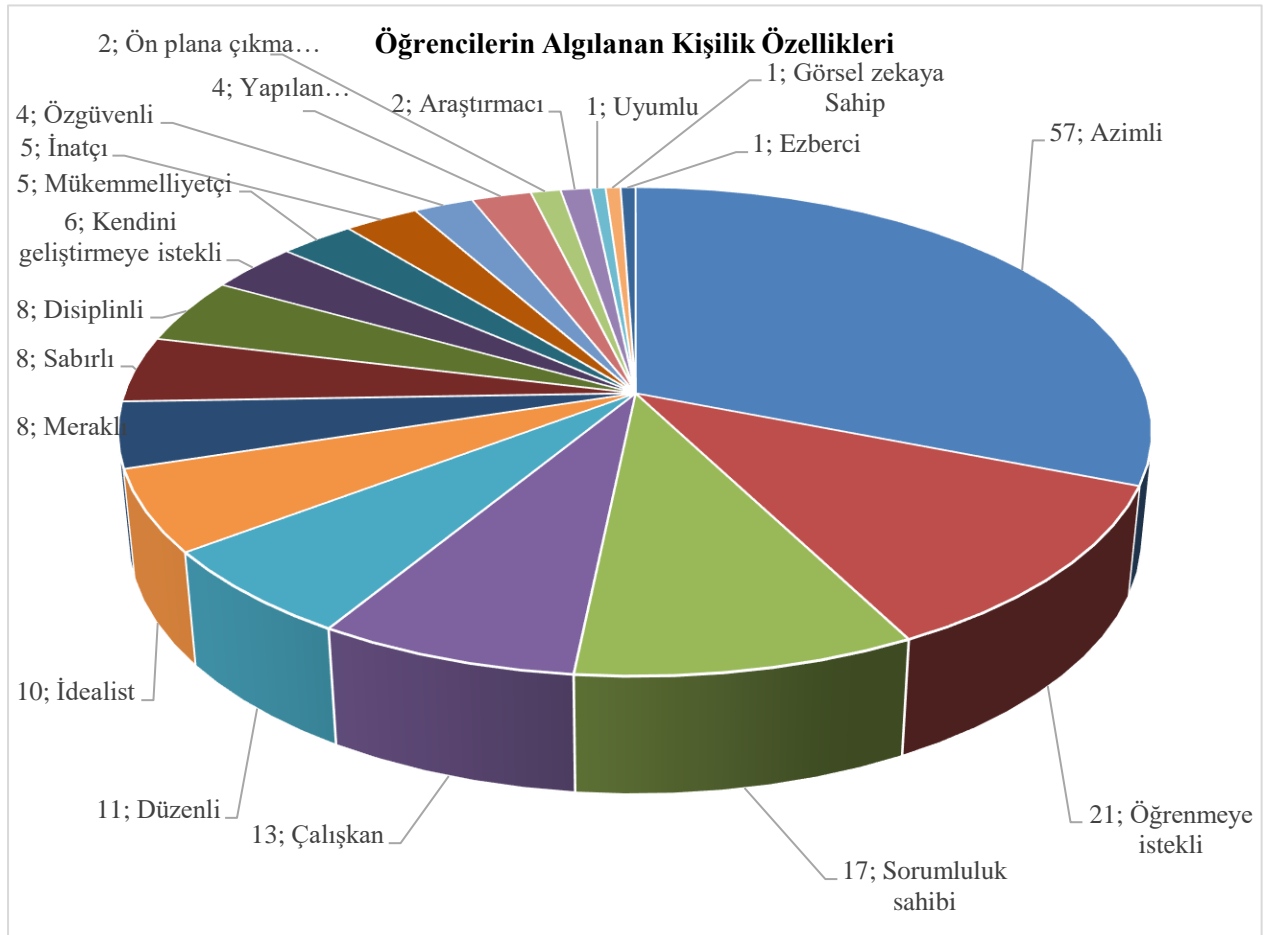
Tablo 3. Katılımcıların Uzaktan Eğitimi Tercih Nedenleri

Uzaktan Eğitimi Tercih Nedeni	Sıklık	%
Kişisel gelişim	38	33
Mesleki Gelişim	33	29
Üniversite Mezunu Olmak	21	19
İkinci Üniversite	14	12
Ekonomik Nedenler	4	4
Ailevi Nedenler	4	3

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcıların açıköğretim sistemini tercih etme nedenlerinin, sırasıyla, kişisel gelişim (%33), mesleki gelişim (%29), üniversite mezunu olmak (%19), ikinci bir üniversite deneyimi yaşamak (%12), ekonomik nedenler (%4) ve ailevi nedenler (%3) olduğu tespit edilmiştir.

3.2. Öğrencilerin Algılanan Kişilik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Anadolu Üniversitesi açıköğretim programlarında üstün başarı gösteren öğrencilerin kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla öğrencilere görüşme sırasında “Kişilik özelliklerinizi nasıl tanımlarsınız?” sorusu sorulmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda üstün başarı gösteren açık öğretim sistemi öğrencilerinin algıladıkları kişilik özellikleri 19 alt tema altında sınıflandırılmıştır. Anadolu Üniversitesi açıköğretim programlarında üstün başarı gösteren öğrencilerin kişilik özellikleri ve atıf sayıları Şekil 1’de gösterilmiştir. En çok tekrar edildiği görülen Azimli alt temasına 57 defa atıfta bulunulmuştur. Öğrencilerin algıladıkları kişilik özelliklerinde en çok atıf alan alt temalar, sırasıyla; Öğrenmeye istekli (21), Sorumluluk sahibi (17), Çalışkan (13) ve Düzenli (11) alt temalarıdır. Diğer alt temalar; İdealist (10), Meraklı (8), Sabırlı (8), Disiplinli (8), Kendini geliştirmeye istekli (6), Mükemmeliyetçi (5), İnatçı (5), Özgüvenli (4), Yapılan işi önemseyen (4), Ön plana çıkmaya istekli (2), Araştırmacı (2), Uyumlu (1), Görsel zekaya Sahip (1), Ezberci (1) dir.

Şekil 1. Üstün Başarılı Öğrencilerin Algılanan Kişilik Özellikleri

“Azimli” alt teması 57 atıf ile araştırma kapsamında Anadolu Üniversitesi açıköğretim programlarında üstün başarı gösteren öğrencilerin en çok belirttikleri kişilik özelliği olmuştur. Bu alt temaya ilişkin beş öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Ben bir sefer kıskanç bir insanım. İkinci bir kişiyi hazmetmiyorum. Yani hazmetme şudur: “ben de yapabilirim” diyorum. O özgüveni hissettiğim için kendimde. Diyorum ki “yapabilecek pozisyondayım niye yapmadım” gibisinden. (Katılımcı 1)

...Ortamınızı görüyorsunuz, yaşadığınız çevreyi görüyorsunuz, daha başarılı olduğunuz zaman yapabileceklerinizi görüyorsunuz.Bunları gördüğünüz zaman “ya neden ben de yapmayayım” diye bunu düşünüyorsunuz, sesli bir şekilde söylüyorsunuz. Neden ben de yapmayayım işin doğrusu bu. (Katılımcı 2)

Kişilik özelliklerim, öncelikle hırslıyım. Yani bir işim, normal bir iş yerinde bile bir işe adapte oluyorsam, bir işi bitirmek istiyorsam, bütün her şeyimi oraya adapte oluyorum yani. Başka hiçbir şeyle ilgilenmek istemiyorum. Bir de bağımsız çalışmayı çok seviyorum. Yani tek başıma daha iyi anlıyorum (Katılımcı 3)

Hocam ben çok azimli bir insanım. Başladığım bir işte her zaman için başarıyı öngörürüm. (Katılımcı 4)

Ben dediğim gibi hırslı bir insanım. Bir şeyi yapmak istersem mutlaka yapmalıyım ki, onu da iyi yapmalıyım. Bu benim iş yerinde de böyledir, arkadaşlarım arasında bir şey yapacaksam da, okulda da bu böyledir. Ya da bir hedef koyduysam, bunu yapacaksam bun en iyi yapmam gerekiyor. Yani böyle bir kafa yapım var. (Katılımcı 5)

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim programlarında üstün başarı gösteren öğrenciler tarafından “Öğrenmeye istekli” 21 atıf ile en fazla atıf alan ikinci alt tema olarak belirlenmiştir. “Öğrenmeye istekli” alt temasına ilişkin bazı öğrencinin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Bir de mesela öğrenmek benim için çok önemli. Mesela bir bilgi hakkında en saçma bir şey olsun onu öğrenmeye çalışırım... (Katılımcı 6)

...okumayı öğrenmeyi seviyorum, yani ben okulu çok seviyorum. Okul ortamını, böyle öğretilen bir yer. Kursa gittiğimde de çok mutlu oluyorum mesela, bana bir şeyler, bilmediğim bir şeyi öğretsin birisi veya ben bir şey öğreneyim bu çok güzel bir sistem... (Katılımcı 7)

Okumayı seviyoruz birincisi bu. Yeni bilgiler de gördüğüm zaman hemen temas kurmak istiyorum. (Katılımcı 8)

...yani bu konuya karşı ilgimin olması, toplumsal olaylara, yapmış olduğum meslek itibariyle insanlarla iç içe olmam ve belli bir grup veya topluluğun içinde bulunmam, nedeni ile onları daha iyi anlama, davranışlara insanların nelerin ittiği, bir de çalışma ortamından dolayı bu bölümü ve konuları, bunları baz alarak, bir de, biraz önce dediğim gibi bölümü sevmem. (Katılımcı 9)

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim programlarında üstün başarı gösteren öğrencileri tarafından üçüncü en fazla atıf (17) almış olan “Sorumluluk sahibi” alt tema olarak belirlenmiştir. Sorumluluk sahibi olmaya ilişkin bazı öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Sorumluluk sahibi olmam. Tamamen sorumluluk sahibi olmam. Geçmişteki lise, lisede almış olduğum eğitim, yatılı okul psikolojisi ve disiplini, bunlar tamamen başarıya odaklı olmamdaki yeterli neden (Katılımcı 10)

Sorumluluk duygusu, bir işi üstlendiysem mutlaka sonuna kadar götürmeliyim anlayışı. Onun dışında dediğim gibi çocuklarıma örnek olma anlamında da çok önemiştir. Yani okumanın yaşı olmayacağını ve öğrenmenin çok güzel bir şey olduğunu. Çünkü öğrenmek davranış geliştirmek demek aynı zamanda. Gelişime açık olduğumu düşünüyorum ve motivasyonum genel olarak yüksektir yani bir şeyi yapıyorsam en iyisini yapmam lazım psikolojisi. (Katılımcı 11)

Eee. Yani böyle vakit geçirmek için savaştırmak veya hani gezmek tozmak değildir bence... O kişiliği bence taşınmalı... Sorumluluk bilincinde olmalı. (Katılımcı 12)

Biraz da hani o özelliğimi ben de çok sevmiyorum ama aşırı sorumluluk sahibiyim ben. (Katılımcı 13)

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim programlarında üstün başarı gösteren öğrencileri tarafından 13 atıf alan “Çalışkan” alt temasına ilişkin bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Bir kere çalışmayı sevmek gerekir böyle bir şey için çalışkan olmak gerekiyor. Okumayı seviyorum, derslere çalışırken konsantre olmakta problem yaşamıyorum, motivasyonum iyi.... (Katılımcı 14)

Sadece çalışmayı seviyorum yani hani çalışmaktan sıkılan birisi değilim. Çalışmayı seviyorum. Bir konuya çalışmayı seviyorum. Bir konuyu aydınlatmaya kavuşturmayı çok seviyorum... Bir an önce çalışmak istiyorum. Bir an önce aydınlığa kavuşmasını istiyorum... (Katılımcı 15)

Bu başarımızı sağlayan kişilik özelliğim. En başta çalışkanlık diyebilirim. (Katılımcı 16)

Kişilik özelliklerim belki çalışkan olmam yani okumayı sevmem. Ve bu alanı sevmem. Ertelemek istemem hiçbir şeyi yani o gün, o saatte olacak. (Katılımcı 17)

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim programlarında üstün başarı gösteren öğrenciler tarafından “Düzenli” alt teması 11 atıf almıştır. İki öğrenci, düzenli olmalarına ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

...ben kendi kendime söylüyorum ki “bugün bunu yapacağım” ya bu bende olan bir şey. Yani davranış. Ben bir şeyi yapacağım diyorsam kesinlikle yapacağım. Elimden geldiği kadar çalışacağım ha olursa olur olmazsa yapacak bir şey yok. Ama elimden gelen her şeyi yaparım.... (Katılımcı 18)

Doğru planlama, hedef tayini, ne aradığını bilme. (Katılımcı 19)

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim programlarında üstün başarı gösteren öğrencilerin algılanan kişilik özelliklerinde “İdealist” alt teması 10 atıf almıştır. İdealist olduklarını ifade eden bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

...toplumda kendimi hak ettiğim yerde görmek istiyorum. Hani en iyisi ben olayım değil de aktif olabilecek yerde bir yerde adımları söylediğimde hiç tanımadığım birine şu bölümden mezunum, şunu okudum, boş yaşamadım, bir şeyler başardım, ilerledim diyebilmek adına kendimi tanımlarken birazcık da mahcup olmak istemiyorum. O yüzden. (Katılımcı 20)

Bir karar verdiğim zaman (...) o hedefe eğer bir de hedef belirlediysen o hedefe ulaşmak için elimden geleni yapmaya çalışıyorum, gücümün yettiği kadar. (Katılımcı 21)

İki de çocuğum var. Kesinlikle çocuklarımdan gözünde üniversite mezunu başarılı bir anne ve çalışan, işinde de belli yerlere gelmiş bir anne olmak istiyorum. (Katılımcı 22)

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim programlarında üstün başarı gösteren öğrenciler ile yapılan görüşmeler sonucunda sekiz atıf almış olan “Meraklı” alt temasına ilişkin üç öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

Bilgi sahibi olmak için her şeyi yapıyorum, öyle diyeyim. Yani, bir şeyler öğrenmeye merakım var. (Katılımcı 23)

...merak duygusu çok fazla, kavrayamadığım hiçbir şeye inanmam, kabullenmem öyle bir şey, kafama oturmalı yani kafama oturması lazım mantığımda bu bağlantıyı kurmam gerekiyor, bağlantıyı kuramadığım zaman bende ters etki yapıyor... (Katılımcı 24)

Algım kuvvetli. İstek var. İlgi var. Merak var. Bunlar yeter bence. (Katılımcı 25)

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim programlarında üstün başarı gösteren öğrenciler ile yapılan görüşmelerde sekiz atıf alan “Sabırlı” alt teması, üç öğrenci tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

Mesela sabır ve sebat gerekiyor, bir konu hakkında eğer karar verdiyseniz (...) sabırla programlı bir şekilde çalışmanız gerekiyor. Önce azmedeceksiniz ve sabırlı bir şekilde, programlı bir şekilde çalışacaksınız. (Katılımcı 21)

Ben çok sabırlı bir insanım yani ders konusunda da sabır çok önemli. (Katılımcı 26)

Onun için kitabı okumak lazım yani mümkün merteye sabır! Bir de sabır var yani. Sabır olacak yani. (Katılımcı 27)

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim programlarında üstün başarı gösteren öğrenciler tarafından “Disiplinli” alt temasına ilişkin de sekiz atıfta bulunulmuştur. Disiplinli alt temasına, üç öğrenci tarafından belirtilen görüşler şu şekildedir:

...benim yaşam prensibim ne yaparsam iyi yapmak üzerine kurulu. Bu belki yorucu bir şey. Yemek yapsam da aynı, temizlik yapsam da aynı. Çalışırken de aynı. O nedenle, sadece bu özelliğim yetiyor. (Katılımcı 28)

Disiplinli olmayı severim açıkçası... iş söz konusuysa hani bir işin de gerçekten başarıya ulaşmasını istiyorsanız gerçekten de disiplinli olmadan o işte bir kere başarıya ulaşırsınız belki iki sefer ulaşırsınız. Fakat üçüncüde mutlaka sorunlarla karşılaşacaksınız o yüzden hani disiplinli olduğunuz zaman daha rahat olabiliyor hayat. (Katılımcı 29)

Öncelikle çok karakter olarak disiplinliyim o yönümü çok seviyorum, o benim birazcık daha ilerlememe sebep oluyor. (Katılımcı 20)

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim programlarında üstün başarı gösteren öğrencilerin kendilerini tanımlarken kullandıkları ifadeler göz önüne alındığında öğrencilerin özellikle azimli, öğrenmeye istekli ve sorumluluk sahibi bireyler oldukları görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin Açıköğretim programlarında üstün başarı göstermelerine yardımcı olan diğer kişilik özellikleri ise çalışkan, düzenli, idealist, meraklı, sabırlı, disiplinli, kendini geliştirmeye istekli, mükemmeliyetçi, inatçı, özgüvenli, ön plana çıkma isteği yüksek, araştırmacı, uyumlu, görsel zekâyâ sahip, ezberci ve yapılan işi önemseyen bireyler olmalarıdır.

4. SONUÇ

Çalışma ile Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi’nde üstün başarı gösteren öğrencilerin kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve bu özelliklerin okul başarıları üzerindeki etkilerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin kişilik özelliklerinin kayıt oldukları programlarda üstün başarı göstermelerinde etkili olduğu görülmüştür. Uzaktan eğitimde üstün başarı gösteren öğrencilerin azimli, öğrenmeye istekli ve sorumluluk sahibi bireyler oldukları tespit edilmiştir. Başarılı öğrencilerin genel özellikleri değerlendirildiğinde, öğrencilerin beş büyük (büyük beşli) faktör kuramındaki sorumluluk unsuru gelişmiş bireyle oldukları söylenebilir. Diğer taraftan başarılı öğrencilerin uzaktan eğitimi tercih etme nedenlerinin temelinde kişisel ve mesleki gelişim unsurları yatmaktadır. Gelişim motivasyonu ile uzaktan eğitimi tercih eden öğrencilerin öğrenmeye istekli olmalarının olağan bir sonuç olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, gelişim motivasyonu ile öğrenmeye istekli olma arasındaki ilişkinin gelecek çalışmalarda araştırmacılar tarafından gözönünde bulundurulması önerilmektedir.

Teknolojinin gelişmesiyle dünya genelinde hızla yaygınlaşan ve gelecekte yapay zekâların eğitim sistemlerine dâhil edilmesiyle farklı bir boyuta geçmesi beklenen uzaktan eğitim sistemlerinin eğitim anlayışlarını ve yaklaşımlarını güncellemeleri gerekmektedir. Uzaktan eğitim sisteminde öğrenim gören diğer öğrencilerin kişilik özellikleri belirlenerek uzaktan eğitim sistemindeki genel başarının artırılması ve yaygınlaştırılması için üstün başarı gösteren öğrencilerin kişilik özelliklerinin diğer öğrencilere de kazandırılması gerekmektedir. Yani, başarılı öğrencilerin belirlenen kişilik özellikleri göz önüne alınarak eğitim yaklaşımlarında geliştirmelerin yapılması önemlidir. Bu konuda, açık öğretim sisteminde öğrencilerin gelişimine katkı sağlayacak etkileşimli platformların oluşturularak alanında uzman ve/veya öğrenciler için rol model olabilecek kişilerin öğrencilere koçluk etmesi önerilmektedir. Ayrıca, çağın teknolojisi daha etkin kullanılarak öğrencilerin sorumluluk bilincini ve öğrenmeye olan ilgilerini arttıracak mobil uygulamalar da geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıyaman, Z. (2002). Uzaktan Eğitim Yoluyla Yabancı Dil Öğrenimi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET* 1(1), 92-97.
- Akdemir, Ö. (2011). Yükseköğretimimizde Uzaktan Eğitim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 69-71
- Al, U. and Madran, R.O. (2004). Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemleri: Sahip Olması Gereken Özellikler ve Standartlar. *Bilgi Dünyası* 5(2), 259-271.
- Ateş, A. ve Altun, E. (2008). Bilgisayar Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 28(3), 125-145.

- Avcı, Ü. ve Ergün, E. (2017). Öğrencilerin Kişilik Özellikleri ve Performanslarına İlişkin Bir Sosyal Ağ Analizi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi – KEFAD* 18(3), 847-864.
- Bahçekapılı, E. ve Karaman, S. (2015). Uzaktan Eğitimde Kişilik Özellikleri ve Akademik Başarı: Bir Literatür İncelemesi. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education* 4(3), 26-34.
- Baturay, M ve Bay, F.B. (2009). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 13(2009), 17-26.
- Dündar, S. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 24(2), 139-150.
- Düzakın, E. ve Yalçinkaya, S. (2008). Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemi ve Çukurova Üniversitesi Öğretim Elemanlarının Yatkinlikleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 17(1), 225-244.
- Ekici, G. (2003) Uzaktan Eğitim Ortamlarının Seçiminde Öğrencilerin Öğrenme Stillерinin Önemi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 24, 48-55.
- Erturgut, R. (2008). İnternet Temelli Uzaktan Eğitimin Örgütsel, Sosyal, Pedagojik ve Teknolojik Bileşenleri. *Bilişim Teknolojileri Dergisi* 1(2), 79-85.
- Gümüş, M. ve Fırat, M. (2016). Açık ve uzaktan öğrenmenin tercih edilme nedenlerinin belirlenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi – AUAd* 2(4), 158-168.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim*. 4. Baskı. Ankara: PEGEM Akademi.
- Karaman, D. ve Aydoğmuş, U. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 8(1), 23-44.
- Keskin, H.K. ve Yapıcı, Ş. (2008). Başarılı ve Başarısız Öğrencilerin Kişilik Özellikleri İle İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim* 1(1), 20-32.
- Matthews, G., Deary, I.J. and Whiteman, M.C. (2003). *Personality Traits*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Moore, M.G. and Kearsley, G. (2011). *Distance Education: A Systems View of Online Learning*. 3rd Edition. Wadsworth, USA: Cengage Learning.
- Odabaş, H. (2003). İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri. *Türk Kütüphaneciliği* 17(1), 22-36.
- Şahin, M.C. ve Tekdal, M. (2005). *İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitimin Etkinliliği: Bir Meta Analiz Çalışması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Toker Gökçe, A. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim. *D. Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 11, 1-12.
- Varela, O.E., Cater, J.J. and Michel, N. (2012). Online Learning in Management Education: An Empirical Study of The Role of Personality Traits. *Journal of Computing in Higher Education* 24(3), 209–225
- Vedel, A. (2014). The Big Five and Tertiary Academic Performance: A Systematic Review and Metaanalysis. *Personality and Individual Differences* 71, 66-76.
- Wallace, L. (1996) Changes in the demographics and motivations of distance education students. *Journal of Distance Education* 11(1), 1-31. <http://ijede.ca/index.php/jde/article/view/245/453>.
- Yiğit, T., Bingöl, O., Armağan, H., Çolak, R., Aruğaslan, E., Yakut, G. ve Çivril, H. (2010). Öğrenci ve Öğretim Elemanının Uzaktan Eğitime Bakış Açısı. Akademik Bilişim 2010 - XII. Akademik Bilişim Konferansı (s. 27-32), Muğla, Türkiye